

XXғ 1ші жартысында Қазақстандағы өнер және ғылымның дамуы

20ғ бас кезеңі Қазақстан тарихында ерекше орын алады. Себебі осы уақытта, қазақ халқының *интеллигенциясы* қалыптасып, олардың ғылымға, әдебиетке және өнерге қосқан үлесі өте зор болған. 20ғ бастап қазақ даласында тұңғыш – ұлттық газеттер, журналдар және әдеби шығармалар баспадан шыға бастады. Сонымен қатар музыка, театр саласы да дамыды. Ал ғылымға келетін болсақ, 20ғ 1 кезеңінде, әлгі күнге дейін өз жұмысын атқарып келе жатқан жоғарғы оқу орындары өз шаңырақтарын көтерген.

Қазақ газеттері және журналдары:

Қазақ газеттері өз бастауын 19ғ соңында алған. Дәлірек айтсақ 1870-1882ж аралығында Ташкент қаласында, қазақ және өзбек тілдерінде жазылған – *Түркістан уәлаяты газеті* шыққан. Ал 1888-1902ж аралығында Омбы қаласында – *Дала уәлаятының газеті* шығарылған.

20ғ газет-журналдар:

Серке газеті – 1907ж Санкт Петербург қазақтары шығарған қоғамдық саяси газетасы.

Айқап журналы – 1911-1915ж аралығында *Тройцк* қаласында жарық көрген. Бас редакторы *Мұхамеджан Сералин* болды. Бұл журналдың шығуына ат салысқан тұлғалар – *Сұлтанмахмұт Торайғыров* және *Бейімбет Майлин*.

Қазақ газеті – 1913-1917ж аралығында *Орынбор* қаласында шығарылған газет. Бас редакторы – *Ахмет Байтұрсынұлы* болды. *Әлихан Бөкейханов* осы газеттің шығуына белсенді қатысқан. *Алаш партиясының* бас баспасөзі болды.

Садақ журналы – 1915-1918ж аралығында *Уфа* қаласында шығарылған.

20ғ 1 жартысындағы әдебиет:

Сұлтанмахмұд Торайғыров – *Айқап журналында* өзінің негізінен әлеуметтік теңсіздік тақырыбына арналған алғашқы өлеңдері мен әңгімелерін жариялаған қазақ әдебиетінің көрнекті тұлғаларының бірі. *Қамар сұлу, Кедей, Шәкірт ойы, Бір адамға, Үш анық, Адаққан* – өмір өлеңдерін жазған. Ал *Қамар сұлу* – өмір шындығын, халық тағдырын сипаттауда маңызын жоғалтпаған тамаша туынды.

Ахмет Байтұрсынұлы – 1873-1937 жж өмір сүрген жазушы. Қазақ тілі мен әдебиетте шығармашылық мұрасы ерекше орын алатын, 1917 ж. Қазан революциясына дейін шығармалары жарық көрген қайраткер. *Ахмет Байтұрсынұлы* – *Қарқаралыда* мұғалім қызметін де атқарған. 1911 жылы Орынборда – *Маса* өлеңдер жинағы жарық көреді. Сонымен қатар «*Қазақ салты*» атты өлеңі бар.

Міржақып Дулатұлы – 1885-1935 жж өмір сүрген. XXғ. бас кезіндегі қазақ зиялысы. 1909 жылы *Уфада*, кейін 1911 жылы Орынборда «*Оян, қазақ!*» - жыр жинағы жарық көрсе, 1910 жылы Қазан қаласында – *Бақытсыз Жамал* атты қазақтың бірінші романы шықты. Зиялының замандастары «*Оян, қазақ!*» жыр жинағын «*Ұлттық манифест*» деп атаған. Ал 1913 жылы Орынборда «*Азамат*» өлеңдер жинағы мен 1915 жылы «*Терме*» - туындысы жарық көрген.

Шәкәрім Құдайбердіұлы – 1858-1931 жж өмір сүрген. Абайдың шәкірттерінің ішінде ең мол мұра қалдырған, демократияшыл, ағартушылық, гуманистік бағыттағы ақын, тарихшы әрі философ. Араб, парсы, орыс, түрік тілдерін жетік білген. XX ғасырдың басында жарыққа шыққан шығармалары – «*Мұсылмандық шарты*» және «*Түрік, қырғыз, қазақ хәм хандар шежіресі*» кітабы жарық көрген. Сонымен қатар – «*Еңлік-Кебек*», «*Қалқаман-Мамыр*» поэмалары бар.

Мағжан Жұмабаев – *Гетенің, Гейненің, Максим Горькийдің, Михайл Лермонтовтың, Александр Пушкиннің* шығармаларын және «*Интернационалды*» қазақ тіліне аударған ақын. 1913 жылы - «*Шолпан*» атты алғашқы жыры жарық көрді. *Батыр Баян, Қойлыбайдың қобызы, Жүсіпхан* – поэмаларының авторы. Ал *Батыр Баян* – эпостық кең құлашпен жазылған, жоңғар шапқыншылығы кезіндегі тарихи оқиғаны суреттейтін дастаны.

Сәкен Сейфуллин – 1920-1930 жылдары қазақ әдебиетінің туын ұстап, Абай дәстүрін жалғастырған, шығармалары арқылы поэзияға серпін берген ақын әрі жазушы. Қазақ халқының 1916 жылғы ұлт-азаттық қозғалыс, *Ақпан* және *Қазан* төңкерістері, *Азамат соғысына* қатысуын шынайы бейнелеген 1927 жылы жарық көрген – *Тар жол, тайғақ кешу* романын жазған. *Жас қазақ марсельзасы* – әнінің авторы.

Бейімбет Майлин – *Айқап журналын* шығаруға белсене қатысқан тұлғалардың бірі. XX ғасырдың басында халық арасында кең тараған – *Шұғаның белгісі* шығармасының авторы.

Жүсіпбек Аймауытов – *Шернияз, Қартқожа* шығармаларының авторы. Азамат соғысы кезіндегі қазақтардың тартқан азабы жайлы – *Ақбілек* романын жазып қалдырды.

Иса Байзақов – XX ғасырдың I-жартысында төкеріс-кеңестік отан, бостандық, адамгершілік, махаббат туралы өлеңдер мен дастандар жазған көрнекті қазақ ақыны

Спандияр Көбеев – халық арасында кеңінен тараған – *Қалың мал* шығармасының авторы.

20ғ I-жартысында кеңестік отан, адамгершілік, бостандық туралы жазған басқа қазақ ақындары – *Жамбыл Жабаев, Шашубай Қошқарбайұлы, Нұрпейіс Байғанин, Жұмағали Саин, Қасым Аманжолов* және т.б.

Музыка мәдениеті:

Үккіл Ыбырай – *Гэкку* әнінің авторы.

Майра Шамсутдинова – 20ғ басында есімі бүкіл қазаққа танымал болған әнші.

Естай – *Майдақоңыр* әнінің авторы.

Дина Нұрпеисова – *Көңіл ашар күйі*, сонымен қатар *Бұлбұл, Байжұма* әндерінің авторы, және дарында композитор.

Александр Затаевич – Қырғыз-қазақ халқының 1000 әні және Қазақ халқының 500 әні мен күйі жинақтарының авторы. Қазақтың 2300-ден астам халық әндері мен күйлерін қағазға түсіруші, 1932 жылы Қазақ КСР халық әртісі атағын алған дарынды тұлға.

Әміре Қашаубаев – 1925ж *Парижде*, 1927ж *Германиядағы Франкфурт* қаласында өнер көрсеткен әйгілі әнші.

Күләш Байсейітова – 1936ж *Мәскеуде* өткен қазақ өнерінің он күндігінде КСРО халық әртісі атағын алған опералық әнші.

Ахмет Жұбанов – 1934ж Қазақ мемлекеттік филармониясын құрған қазақ музыкасын зерттеуші, көрнекті ғалым, әйгілі композитор әрі дирижер.

Қазақ АКСРі тұсында театрлардың ұйымдастырылуы, мәдени саладағы ірі оқиға саналды. Театрлар:

1926ж – *Қызылордада* тұңғыш – **ұлттық қазақ театры** ашылды. Театрдың алғашқы басшысы дарынды режиссер – **Жұмат Шанин** болған. Театрда қойылған алғашқы туындылар – *Еңлік-Кебек*, *Абай*, *Қозы Көрпеш-Баян сұлу*. Бұл театрда – *Қожамқұлов*, *Қуанышбаев*, *Жандарбеков* сынды өнер қайраткерлері қызмет атқарды. 1937ж театр – **Қазақ академиялық драма театры** атағына ие болды.

1930ж – *Семей* және *Қарағанды* қалаларында театрлар салынды.

1933ж – *Алматыда* – **ұйғыр музыкалық-драма театры**.

1937ж – *Қызылордада* – **Корей театры**.

1934ж – *Алматыда* – **қазақ мемлекеттік музыка театры** ұйымдастырылды.

1930жылдардан Қазақстанда – кино өнері бастау алды. 1938ж *Ленфильм* киностудиясы қазақтың алғашқы дыбысты фильмі – **Амангелді** кинокартинасын жасап шығарды.

Ғылым және білім:

20ғ 20жылдарында халық бұқарасының мәдени деңгейін көтеру мақсатында 1924 жылдан бастап **сауатсыздықты жою** шарасы жүргізілді. Сауатсыздықты жою үшін – **қызыл отаулар, коммуна мектептері, мектеп-интернаттар** құрылды.

Сауатсыздықты жою бойынша 20ғ 30 жылдары Қазақстан комсомолы жүзеге асырған шаралар:

1920-1930жылдары – Қазақстанда тегін оқыту енгізілді.

1926 жылы – Қазақ АКСР мектептерінің біріңғай жарғысы қабылданды. Осы жарғы бойынша 3 және 4 жылдық оқу жүйесі ашылды.

1931 жылы – 15 жастан 50 жасқа дейінгі жалпыға бірдей сауат ашу енгізілді.

1930-31 жылдар – отырықшы аудандарда, 1931 ж көктемде көшпелі аудандарда жалпыға бірдей білім беру жүргізілді. 1931-32 жылдары болған аштық әсерінен – 68мың бала балалар үйіне көшірілді.

Ұлы Отан Соғысы қарсаңында – **Көбеев, Ақышев, Ақатов, Сарыбаев** сынды мұғалімдер - «Қазақ КСР-інің еңбек сіңірген мұғалімі» атағын алды.

Ал **А.Байтұрсынов** – *Сөз теориясы*, **М.Дулатов** – *Хрестоматия*, **К.Сәтбаев** – *Алгебра*, **Ж.Аймауытов** – *Мектепте қызмет істейтіндер үшін педагогикалық нұсқаулық* деген оқулықтар жазды

Революцияға дейінгі жылдары қазақтар – *Ленинград, Мәскеу, Ташкент* қалаларында жоғары білім алды.

Ал 1928 жылы Алматыда тұңғыш жоғарғы оқу орны – **Педагогикалық институт** ашылды. 1935 жылы осы институтқа – **Абай** есімі берілді.

1929-1930 жылдары – Алматыда – **ауылшаруашылық және медициналық** жоғарғы оқу орындары.

1931-1932 жылдары – Орал, Қызылорда қалаларында – **Педагогикалық** институттар.

1934 жылы – Алматыда – **М.Киров атындағы тұңғыш мемлекеттік университеті** ашылды.

Ұлы Отан Соғысы қарсаңында Қазақстанда 20 жоғарғы және 118 арнаулы оқу орны болды. 1930ж өзге республикалардың жоғарғы оқу орындары мен техникумдарында 20мыңдай жастар білім алды.

1920-30 жылдары аралығында – **Қазақстанды ғылыми тұрғыда зерттеу қоғамы** құрылды.

1920 жылы – Қазақстанды зерттеуде – **Әбубәкір Диваев** пен **Александр Чулошниковтердің** еңбектері зор.

1920-30 жылдары – **Ембі мұнайлы ауданы мен Ащысай қорғасын кеніші** зерттелді.

1926 жылы – **Михаил Массон**, Тараз қаласының орнында археологиялық қазба жұмысын жүргізді.

1926 жылы – тыңайтқыштар және агротопырақтану орталығы

1929 жылы – Топырақтану институты

1932 жылы – **КСРО Ғылым академиясының** Қазақстандағы базасы құрылды.

1935 жылы – профессор **Санжар Асфендияров** – **Қазақстанның көне заманнан бергі тарихы** еңбегін жазды.

Сұрақ – жауап

(XX ғасырдың басындағы мәдениет)

1. 1905-1910 жылдардағы қазақ ауылдарының саяси сауаттылығының дамуында маңызды роль атқарды: **баспа жұмысының басталуы**

2. 1906 жылы патша үкіметі қабылдаған оқу-ағарту ісіндегі ережелерінің Қазақстанға әсері: **Орыс-қазақ мектептерінің кеңеюіне жағдай жасады**
3. XX ғасырдың басында қазақ кітаптарын басып шығару ісін қолға алған Ресей қаласы: **Петербург, Орынбор, Қазан**
4. XX ғасырдың басында қазақ кітаптарын басып шығару қолға алынған қалалар: **Ташкент, Семей, Омбы, Орал**
5. XX ғасырдың басында халық мәдениетіндегі жан-жақты дамыған сала: **Музыкалық мәдениет**
6. XIX ғасырдың соңында шығып тұрған басылымдар: **«Түркістан уәлаятының газеті», «Дала уәлаятының газеті»**
7. 1870 - 1882 жылдары Ташкентте жарық көріп тұрған газет: **«Түркістан уәлаяты»**
8. 1870 жылы Ташкент қаласында қазақ және өзбек тілдерінде жарық көре бастаған газет: **«Түркістан уәлаяты»**
9. 1888 - 1902 жылдары Омбы қаласында қазақ тілінде шығып тұрды: **«Дала уәлаятының газеті»**
10. XX ғасырдың алғашқы онжылдықтарындағы Қазақстанның рухани өмірінде маңызды орын алған басылымдар: **Қазақ, Айқап**
11. А.Байтұрсынұлы мен М.Сералин жетекшілік еткен басылымдар: **Қазақ, Айқап**
12. «Айқап» және «Қазақ» басылымдары: **XX ғ.басында жарық көріп тұрды**
13. XX ғасырдың басында ағарту ісін дамытуда, оны уағыздауда үлкен орын алған журнал: **«Айқап»**
14. XX ғ. басында түрікшілдік идеяның басында тұрған тұлға: **И.Гаспринский**
15. XX ғ. басында Қазақстанда жадидшілдік деп аталған оқу орындарының негізін қалаған тұлға: **И.Гаспринский**
16. Алғашқы қазақ журналы «Айқап» жарық көрген жылдар: **1911-1915 жж.**
17. М.Сералинның редакторлығымен 1911-1915 жылдары шығып тұрған журнал: **«Айқап»**
18. 1911-1915 жылдар аралығында үздіксіз шығып тұрған журнал: **«Айқап»**
19. «Айқап» журналы 1911 жылы жарық көрген қала: **Троицк**
20. «Айқап» журналының баспагері әрі редакторы белгілі ақын, журналист: **М.Сералин**
21. «Айқап» журналын шығаруға белсене қатысқан тұлғалар: **С.Торайғыров, Ж.Сейдалин, Б.Майлин**
22. «Айқап» журналында өзінің негізінен әлеуметтік теңсіздік тақырыбына арналған алғашқы өлеңдері мен әңгімелерін жариялаған қазақ әдебиетінің көрнекті тұлғаларының бірі: **С.Торайғыров**
23. «Айқап» және «Балапан» басылымдары: **Тұңғыш ұлттық журналдар еді**
24. «Садақ» журналы 1915-1918 жылдар аралығында шығып тұрған қала: **Уфа**
25. 1907 жылы шыққан Санкт-Петербург қазақтарының тұңғыш қоғамдық-саяси газеті: **Серке**
26. Санкт-Петербург қазақтарының тұңғыш қоғамдық-саяси газеті «Серке» жарық көрген мерзім: **1907ж.**
27. 1914 жылы «Бірлік» ұйымы құрылған қала: **Омбы**
28. КСРО дәуірінде кертартпа ұлтшыл буржуазиялық басылым ретінде сипатталып келген газет: **Қазақ газеті**
29. 1913 жылдан бастап шыққан апталық газет: **«Қазақ»**
30. «Қазақ» апталық газеті жарық көрген жыл: **1913 жылы**
31. «Қазақ» апталық газеті 1913 жылы жарық көрген қала: **Орынбор**
32. 1913-1917 жылдары «Қазақ» газетінің шығуына белсене қатысқан қайраткер: **Ә.Бөкейханов**
33. 1913-1917 жылдарда «Қазақ» газетінің редакторы болған қайраткер: **А.Байтұрсынұлы**
34. 1917 ж. Қазан революциясына дейін шығармалары жарық көрген жазушылары: **А.Байтұрсынов,**
35. М.Дулатов А.Байтұрсынұлының өмір сүрген жылдары: **1873 - 1937 жж.**
36. А.Байтұрсынұлының 1909 жылы қамалғанға дейінгі атқарған қызметі: **Қарқаралыда мұғалім**
37. А.Байтұрсынов Орынборда тұрған жылдар: **1910-1917 жылдар**
38. Байтұрсыновтың 1911 жылы Орынборда жарық көрген жинағы: **«Маса»**
39. А.Байтұрсыновтың өлеңдер жинағы: **Маса**
40. А.Байтұрсыновтың Қазан төңкерісіне дейінгі шығармасы: **Маса**
41. А.Байтұрсынұлының өлеңі: **«Қазақ салты»**
42. Қазақ тілі мен әдебиетте шығармашылық мұрасы ерекше орын алатын тұлға: **А.Байтұрсынов**
43. XX ғ. бас кезіндегі қазақ зиялысы: **М.Дулатұлы**
44. 1885-1935 жж. өмір сүрген Алаш зиялыларының көрнекті өкілдерінің бірі: **М. Дулатұлы**
45. М.Дулатұлының 1910 жылы Қазанда жарық көрген романы: **«Бақытсыз Жамал»**
46. М.Дулатұлының «Бақытсыз Жамал» романы 1910 жылы жарық көрді: **Қазанда**
47. 1910 жылы Қазан қаласында жарық көрген «Бақытсыз Жамал» романының авторы: **М.Дулатұлы**
48. 1909 жылы Уфада, кейін 1911 жылы Орынборда жарық көрген М.Дулатұлының жыр жинағы: **«Оян, қазақ!»**
49. М.Дулатұлының 1911 жылы Орынборда жарық көрген туындысы: **«Оян қазақ»**
50. М.Дулатұлының 1909 жылы баспадан шыққан өлеңдер жинағы: **«Оян, қазақ!»**
51. 1917 жылға дейін шыққан М.Дулатұлының өлеңдер жинағы: **«Оян, қазақ!»**
52. 1913 жылы Орынборда жарық көрген М.Дулатұлының өлеңдер жинағы: **«Азамат»**
53. М.Дулатұлының 1915 жылы жарық көрген туындысы: **«Терме»**
54. М.Дулатұлының жарық көрген өлеңдерін ретімен қойыңыз: 1) «Бақытсыз Жамал» романының шығуы, 2) «Азамат» атты өлеңдер жинағы жарияланды, 3) Уфада «Оян, қазақ!» өлеңі жарыққа шықты: **3,1,2**
55. 1890-1941 жж. өмір сүрген мемлекет және қоғам қайраткері, Қоқан автономиясының басшысы: **М.Шоқай**

56. 1891-1970 жж. өмір сүрген мемлекет және қоғам қайраткері, Алашорда үкіметінің мүшесі: **Ә.Ермеков**
57. Абайдың шәкірттерінің ішінде ең мол мұра қалдырған: **Ш.Құдайбердіев**
58. Ш.Құдайбердіев өмір сүрген жылдар: **1858-1931 жж.**
59. XX ғасырдың басында демократияшыл, ағартушылық, гуманистік бағыттағы ақын, тарихшы, философ ретінде танылған **Ш. Құдайбердіұлы**
60. Шәкәрім Құдайбердіұлы жетік білген тілдер: **Араб, парсы, түрік, орыс**
61. XX ғасырдың басында жарыққа шыққан Ш.Құдайбердіұлының шығармасы: «**Мұсылмандық шарты**», «**Түрік, қырғыз, қазақ хәм хандар шежіресі**»
62. 1911 жылы жарық көрген Ш.Құдайбердіұлының кітабы: «**Түрік, қырғыз, қазақ хәм хандар шежіресі**»
63. Ш.Құдайбердіұлының ғашықтық поэмасы: «**Еңлік-Кебек**», «**Қалқаман -Мамыр**»
64. Қалқаман-Мамыр», «Еңлік-Кебек» дастандарын жазған ақын-философ: **Ш.Құдайбердіұлы**
65. Ш.Құдайбердіұлының шығармаларының қатарына жатпайтын еңбек: «**Қазақ салты**»
66. «Қамар сұлу», «Кедей», «Шәкірт ойы», «Бір адамға», «Үш анық», «Адасқан өмір» өлеңдерінің авторы: **С. Торайғыров**
67. «Қамар сұлу» романының авторы: **С.Торайғыров**
68. С.Торайғыровтың өмір шындығын, халық тағдырын сипаттауда маңызын жоғалтпаған тамаша туындысы: «**Қамар сұлу**»
69. XX ғасырдың басында халық арасында кең тараған Бейімбет Майлиннің шығармасы: «**Шұғаның белгісі**»
70. XX ғасырдың басында халық арасында кең тараған С.Көбеевтің шығармасы: «**Қалың мал**»
71. Халық дастандарының ел арасында кең тараған батырлар жырының түпнұсқаларын насихаттағанұлы ақыны: **Н.Байғанин**
72. XX ғасырдың басындағы «Гэкку» әнінің авторы: **Үкілі Ыбырай**
73. XX ғасырдың басында есімі бүкіл қазаққа танымал болған әнші: **М.Шамсутдинова**
74. XX ғасырдың басындағы «Майдақоңыр» әнінің авторы: **Естай**
75. XX ғасырдың басындағы «Көңіл ашар» күйінің авторы: **Дина**
76. XX ғасырдың I жартысында төңкеріс-кеңестік отан, бостандық, адамгершілік, махаббат туралы өлеңдер мен дастандар жазған көрнекті қазақ ақыны: **Иса Байзақов.**
77. А.Құнанбайұлының алғашқы шығармалар жинағы ресми баспадан шықты: **1909 жылы**
(1920-1930 жылдардағы мәдениет)
1. Ұлы Отан соғысына дейінгі жылдарындағы Қазақстанда маңызды мәдени өзгерістердің бірі: **Халықты жаппай сауаттандыру**
2. 1918 жылы кеңестік білім жүйесінің негізгі қағидалары: **діни пәндерді оқу бағдарламасынан алып тастау, ұлдар мен қыздарды бірге оқыту, тегін оқыту**
3. Сауатсыздықты жою үшін құрылған ұйымдар: **Қызыл отаулар, коммуна мектептері, мектеп-интернаттар**
4. XX ғасырдың 20-шы жылдарында халық бұқарасының мәдени деңгейін көтеру мақсатында жүргізілген шара: **Сауатсыздықты жою**
5. Халық бұқарасының мәдени деңгейін көтеру мақсатында 1924 жылы ұйымдастырылған қоғам: **Сауатсыздықты жою қоғамы**
6. Сауатсыздықты жою қоғамы ұйымдастырылды: **1924ж.**
7. XX ғ. басында қазақ ауылдарының саяси сауаттылығының дамуына маңызды рөл атқарды: **сауатсыздықты жою қоғамының құрылуы**
8. ҰОС-на дейін мәдени салада атқарылған іс-шара: **Сауатсыздықты жою қоғамы**
9. 1920-1930 жж.Қазақстан мәдениетіндегі жаңа құбылыс: **тегін оқыту енгізілуі**
10. Қазақ АКСР Халық Комиссарлар Кеңесі «Қазақ АКСР бірінғай еңбек мектептерінің жарғысын» қабылдады: **1926ж.**
11. 1926 жылы мамырда Қазақ АКСР Халық Комиссарлар Кеңесі қабылдады: «**Қазақ АКСР бірінғай еңбек мектептерінің жарғысын**»
12. Қазақ АКСР бірінғай еңбек мектептерінің жарғысы бойынша ашылған оқу жүйесі: **үшжылдық, төртжылдық**
13. 15 жастан 50 жасқа дейінгі жалпыға бірдей міндетті сауат ашу енгізілді: **1931 ж.**
14. 1931 желтоқсанда республикада жалпыға бірдей міндетті сауат ашу енгізілді: **15 жастан 50 жасқа дейін**
15. 1931 жылы желтоқсанда республиканың 15-50 жас арасындағы халқы үшін жүктелген міндет: **Сауатсыз еңбекші халықты жалпыға бірдей міндетті оқыту**
16. XX ғасырдың 30 жылдары сауатсыздықты жою, білім беру ісіне қамқорлық жасауды мойнына алды: **Қазақстан комсомолы**
17. Қазақстанда отырықшы аудандарда жалпыға бірдей білім беру енгізілді: **1930-1931 жылдар**
18. Қазақ АКСР-де жалпыға бірдей білім беру енгізілді: **1930-1931 жж.**
19. Қазақстанда көшпелі аудандарда жалпыға бірдей білім беру енгізілді: **1931 жылдың көктемінде**
20. Ұлы Отан соғысы қарсаңында «Қазақ КСР-інің еңбек сіңірген мұғалімі» атағы берілді: **С.Көбеев, С.Ақышев, А.Ақатов, Ш.Сарыбаев**
21. 1920- 1930 жылдары қазақ тілінде жаңа оқулықтар жазған белді ғалымдар: **А.Байтұрсынов М.Дулатов Қ.Сәтпаев**
22. Қ.Сәтбаевтың қазақ тілді мектептерге арнап жазған оқулығы: **Алгебра**
23. Қазақ тілді мектептерге арнап Алгебра оқулығын жазған: **Қ.Сәтбаев**
24. А.Байтұрсыновтың қазақ тілді мектептерге арнап жазған оқулығы: **Сөз теориясы**
25. М.Дулатұлының қазақ тілді мектептерге арнап жазған оқулығы: **Хрестоматия**
26. Ж.Аймауытовтың қазақ тілді мектептерге арнап жазған оқу құралы: «**Мектепте қызмет істейтіндер үшін педагогикалық нұсқаулық**»
27. Қазақ әліпбиі латын әліпбиіне көшірілді: **1929 жылы**

28. Қазақ әліпбиі кириллицаға көшірілді: **1940 жылы**
29. 1931-1932 жылдары балалар үйінде орналастырған бала санының көп болуының басты себебі: **1931-1932 жылдардағы аштық**
30. 1932 жылдың күзінде балалар үйлеріне орналастырылған балалар саны: **68 мың**
31. Революцияға дейін жоғары білімді мамандар оқып, білім алған қалалар: **Ленинград, Мәскеу, Ташкент**
32. 1920-1930 жылдары алғашқы жоғары оқу орындары негізінен осы қалада ашылды: **Алматы**
33. Қазақстанда тұңғыш жоғары оқу орны-педагогикалық институт ашылды: **1928ж.**
34. Қазақ педагогикалық институтына Абай есімі берілді: **1935 жылы**
35. Ұлы Отан соғысына дейін болған оқиға: **Алғашқы жоғары оқу орынын ашу**
36. 1931-1932 жылдары педагогикалық институттар ашылған Қазақстан қалалары: **Орал, Қызылорда**
37. 1929-1931 жылдары Алматыда ашылған жоғары оқу орындары: **Ауылшаруашылық және медициналық**
38. 1929-1931 жылдары Қазақ АКСР кезінде ашылған жоғары оқу орындары: **Ауылшаруашылық және медициналық**
39. Қазақ АКСР-інде ашылған жоғары оқу орыны: **Зоотехникалық-малдәрігерлік**
40. С.М Киров атындағы Қазақ мемлекеттік университеті ашылды: **1934ж.**
41. 1934 жылы Қазақ АКСР-ның мәдени өміріндегі елеулі оқиға: **Қазақ мемлекеттік университеті ашылды**
42. Республикада инженер-техник кадрларды даярлауға негіз болған, 30-жылдары ашылған жоғары оқу орны: **Қазақ кен-металлургия институты**
43. Ұлы Отан соғысы қарсаңында Қазақстанда жоғары оқу орындар саны: **20 жоғары оқу орны.**
44. Ұлы Отан соғысы қарсаңында Қазақстанда арнаулы оқу орындар саны: **118 арнаулы оқу орны.**
45. 1930 жылдары өзге республикалардың жоғары оқу орындары мен техникумдарында білім алған қазақстандық жастар саны: **20 мыңдай.**
46. Жоғары оқу орындарын ашылған жылдарымен сәйкестендіріңіз: 1. Қазақ мемлекеттік педагогикалық институты; 2. Алматы медициналық институты; 3. Алматы мал-дәрігерлік институты А) 1931 жылы, В) 1928 жылы, С) 1929 жылы **Жауабы: 1-В, 2-А, 3-С**
47. Қазақстан ғылымының қалыптасқан кезеңі: **1920-1930 жылдар**
48. 1920-1930 жылдары Қазақстанды ғылыми тұрғыда зерттеу үшін құрылған қоғам: **Қазақстанды зерттеу қоғамы**
49. 1920 жылдары қазақ жерін зерттеуге қатысқандар: **Диваев, Чулошников.**
50. Қазақ өлкесін зерттеу қоғамының негізі қаланып, оның мүшелері: **А.Чулошников, Ф.Рязанов**
51. Ә.Диваев, М.Тынышпаев, В.Радлов, М.Дулатовтардың алғашқы ғылыми еңбектері жарық көрді: **1920 жылы**
52. 1920-1930 жылдары зерттелген Қазақстанның мұнайлы ауданы: **Ембі мұнайлы ауданы**
53. 1920-1930 жылдары ғылыми тұрғыда зерттелген түсті металл кеніші: **Ащысай қорғасын кеніші**
54. 1926 жылы ежелгі Тараз қаласының орнында археологиялық қазба жұмыстарын жүргізген ғалым: **М.Е.Массон**
55. КСРО Ғылым академиясының кешенді экспедициясы Қазақстан аумағында статистикалық-экономикалық, топырақ ботаникалық, геологиялық, гидрогеологиялық зерттеу жұмыстарын жүргізді: **1926-1927 жылдары**
56. Тыңайтқыштар және агротопырақтану ғылыми орталығы құрылды: **1926 жылы**
57. Топырақтану институты құрылды: **1929 жылы**
58. Үлкен Жезқазған зерттелді: **1934 жылы**
59. КСРО Ғылым академиясының Қазақстандағы базасы құрылды: **1932ж.**
60. 1932 жылы құрылған КСРО Ғылым академиясының Қазақстандағы базасындағы алғашқы ғылыми секторлар: **Зоологиялық, ботаникалық**
61. XX ғасырдың 20-30 жылдарында Қазақстан ғылымының штабын басқарған Кеңестік ірі түрколог, академик: **А.Н.Самойлович.**
62. XX ғасырдың 20-30 жылдарында Қазақстан ғылымының штабын басқарған аса көрнекті геолог-ғалым, академик: **А.Д.Архангельский**
63. XX ғасырдың 30- жылдары Қазақстан тарихы туралы еңбек жазған: **С.Асфендияров**
64. XX ғасырдың 30 жылдары профессор атағын алған қазақ ғалымы: **С.Асфендияров**
65. 1935 жылы жарық көрген «Қазақстанның көне заманнан бергі тарихы» еңбегінің авторы: **С.Асфендияров**
66. Ұлы Отан соғысы қарсаңында Қазақстанның 57 ғылыми мекемесінде еңбек еткен ғалымдар саны: **1700-ден астам**
67. 1920-1930 жылдары қазақ әдебиетінің туын ұстап, Абай дәстүрін жалғастырған, шығармалары арқылы поэзияға серпін берген акын -жазушы: **С.Сейфуллин**
68. 1910 жылы жарық көрген Қазақтың бірінші романы: **«Бақытсыз Жамал»**
69. Алғашқы қазақ романы «Бақытсыз Жамалдың» авторы: **М.Дулатұлы**
70. 1913 жылы «Шолпан» атты алғашқы жыры жарық көрген белгілі акын: **М.Жұмабаев**
71. «Батыр Баян», «Қойлыбайдың қобызы», «Жүсіпхан» поэмаларының авторы: **М.Жұмабаев**
72. М.Жұмабаевтың эпостық кең құлашпен жазылған, жоңғар шапқыншылығы кезіндегі тарихи оқиғаны суреттейтін дастаны: **«Батыр Баян»**
73. Ж.Аймауытовтың Азаматсоғысы кезіндегі қазақтардың тартқан азабы жайлы жазған романы: **Ақбілек**
74. Ж.Аймауытовтың С.Торайғыровка арнаған шығармасы: **«Шернияз»**
75. «Шернияз», «Қартқожа» шығармаларының авторы: **Ж.Аймауытов**
76. С.Сейфуллиннің қазақ халқының 1916 жылғы ұлт-азаттық қозғалыс, Ақпан және Қазан төңкерістері, азамат соғысына қатысуын шынайы тұрғыда бейнеленген тарихи романы: **«Тар жол, тайғақ кешу»**
77. С.Сейфуллиннің 1927 жылы жарық көрген «Тар жол, тайғақ кешу » атты тарихи романында қазақтардың қатысуын суреттеген тарихи оқиғалардың бірі: **Азамат соғысы**
78. «Жас қазақ марселъезасы» әнінің авторы: **С.Сейфуллин**
79. XX ғ. басындағы әдебиет өкілдері мен олардың шығармаларын сәйкестендіріңіз: 1.М.Жұмабаев; 2.Ж.Аймауытов; 3.М.Дулатов А) «Оян қазақ!», В) «Батыр Баян», С) «Ақбілек» **Жауабы: 1-В, 2-С, 3-А**
80. XX ғасырдағы қазақ жазушылары: **Ә.Әлімжанов, Б.Момышұлы**

81. 1920-1930 жылдары қазақ әдебиетшілерінің қатарына қосылған дарынды жастар: **Ж.Саин Қ.Аманжолов**
82. 1920-1930 жылдары қазақ әдебиетшілерінің қатарына қосылған дарынды жастар: **Ғ.Орманов, Ә.Тәжібаев, Ж.Сыздықов, Ә.Сәрсенбаев**
83. XX ғасырдың I жартысында төңкеріс-кеңестік отан, бостандық, адамгершілік, махаббат туралы өлеңдер мен дастандар жазған көрнекті қазақ ақыны: **Иса Байзақов.**
84. XX ғасырдың I жартысында төңкеріс-кеңестік отан, бостандық, адамгершілік, махаббат туралы өлеңдер мен дастандар жазған көрнекті қазақ ақыны: **Жамбыл Жабаев, Шашубай Қошқарбайұлы, Нұрпейіс Байғанин**
85. Гетенің, Гейнениң, М.Горкийдің, В.Ивановтың шығармаларын қазақ тіліне аударған белгілі ақын: **М.Жұмабаев**
86. М.Лермонтовтың, А.Пушкиннің шығармаларын және «Интернационалды» қазақ тіліне аударған белгілі ақын: **Ж.Аймауытов**
87. XX ғ. басындағы әдебиет өкілдері мен олардың шығармаларын сәйкестендіріңіз: 1.А.Байтұрсынов; 2.Ш.Құдайбердиев; 3. Ж.Аймауытов А) «Үшанық», В) «Маса», С) «Ақбілек» **Жауабы: 1-В, 2-А, 3-С**
88. Революцияға дейінгі қазақ зиялылар өкілдерінің бірі, шебер аудармашы: **Ә.Бөкейханов**
89. 1930 жылдары қазақ әдебиетінің дамуына орасан зор зиянын тигізген қасіретті оқиға: **Сталиндік жазалау**
90. Қырғыз (қазақ) халқының 1000 әні» және «Қазақ халқының 500 әні мен күйі» деген жинақтар жариялады: **А.Затаевич**
91. 2300-ден астам халық әндері мен күйлерін қағазға түсірген: **А.Затаевич**
92. А.В.Затаевичке Қазақстанның халық әртісі атағы берілді: **1932ж.**
93. «Қазақтың 1000 әні»еңбегін ғасырлық, тіпті мыңжылдық мәдениеттің аса құнды ескерткіші деп баға берген кеңестік музыка танушы ғалым: **Б.В.Асафьев**
94. 1925 жылы Парижде, 1927 жылы Майндағы Франкфуртте өнер көрсеткен тұңғыш қазақ әншісі: **Ә.Қашаубаев**
95. Қазақ әншісі Әміре Қашаубаев Париж қаласында өнер көрсетті: **1925 жылы**
96. 1927 жылы Әміре Қашаубаев өнер көрсеткен ел: **Германия**
97. 1927 жылы әнші Әміре Қашаубаев өнер көрсеткен қала: **Майндағы Франкфурт**
98. Қазақ АКСР-і тұсында болған мәдени саладағы ірі оқиға: **Қызылорда қазақ театры ұйымдастырылды**
99. 1922 жылы КСРО халықтары музыкасының Мәскеудегі концертіне қатысқан қазақ хоры: **Петропавл педагогика училищесінің хоры**
100. Қарқаралыда халық әншілерінің байқауы өткізілді: **1922 жылы**
101. Қызылордада ұлттық қазақ театры ашылды: **1926ж. қаңтарда**
102. 1926 жылы тұңғыш қазақ театры ашылған қала: **Қызылорда**
103. 1926 жылы Қызылорда қаласында ашылған мәдени мекеме: **Ұлттық қазақ театры**
104. 1926 жылы Қызылорда қаласында ашылған тұңғыш қазақ театрының алғашқы басшысы, дарынды режиссер: **Ж.Шанин**
105. 1926 жылы Қызылордада ашылған қазақ театрында қойылған пьеса: **«Еңлік - Кебек»**
106. Ұлттық қазақ театрында алғаш қойылған туындылар: **«Еңлік - Кебек», «Абай», «Қозы Көрпеш - Баян сұлу»**
107. Ұлттық қазақ театрында алғаш қойылған Ғ.Мүсіреповтың туындысы: **«Қозы Көрпеш - Баян сұлу»**
108. 1926 жылы Қызылордада ашылған қазақ ұлттық театрында қызмет жасаған өнер қайраткерлері: **Ж.Шанин, С.Қожамқұлов, Қ.Қуанышбаев, Қ.Жандарбеков**
109. Ұлттық қазақ театрына көптеген шығармашылық жетістіктері үшін 1937 жылы берілген атақ: **Қазақ академиялық драма театры**
110. 1930 жылдары театрлар ашылған Қазақстан қалалары: **Семей. Қарағанды**
111. Алматыда ұйғыр музыкалық-драма театры ашылды: **1933ж.**
112. 1933 жылы Алматы қаласында ашылған аз ұлттар театры: **Ұйғыр музыкалық -драма театры**
113. Қызылордада корей театры ашылды: **1937ж.**
114. 1937 жылы корей театры ұйымдастырылған қала: **Қызылорда**
115. Қазақстан кино өнері бастау алатын кезең: **1930 жылдары**
116. Ленфильм» қазақтың бірінші дыбысты фильмі «Амангелді» кинокартинасын жасап шығарды: **1938ж.**
117. «Ленфильм»киностудиясында жасап шығарған қазақтың тұңғыш дыбысты фильмі: **«Амангелді»**
118. 1938 жылы қазақтың алғашқы дыбысты фильмі «Амангелді» кинокартинасын жасаған киностудия: **«Ленфильм»**
119. Қазақ мемлекеттік музыка театры ашылды: **1934ж.**
120. Алғашқы маусымның өзінде 100-ден астам рет көрсетілген қазақ операсы: **Айман- Шолпан**
121. А.Жұбанов Құрманғазы атындағы Қазақ мемлекеттік оркестрін құрды: **1934ж.**
122. 1934ж Құрманғазы атындағы Қазақ мемлекеттік оркестрін құрды: **А.Жұбанов**
123. 1935 жылы Қазақ мемлекеттік филармониясын басқарған: **А.Жұбанов**
124. Жамбыл атындағы Қазақ мемлекеттік филармониясы ашылды: **1936ж.**
125. 1936 жылы Мәскеуде өткен қазақ өнерінің алғашқы онкүндігінде КСРО халық әртісі құрметті атағына ие болған әйгілі әнші: **К.Байсейітова**
126. 1934 жылы қойылған Брусиловскийдің опералары: **Қыз Жібек, Жалбыр.**
127. 1936 жылы Мәскеуде өткен қазақ өнерінің алғашқы онкүндігінде көрсетілген опера: **«Қыз Жібек», «Жалбыр»**
128. 1930 жылы республикадағы бұқаралық кітапханалар саны: **290**
129. 1939 жылы республикадағы бұқаралық кітапханалар саны: **3304**
130. Мәдениет саласында күрделі қайшылықтарға толы құбылыстар орын алды: **1920-1930 жылдары**
131. А.Пушкин атындағы мемлекеттік көпшілік кітапхана ашылды: **1939жылы**
132. «Байдың қоныс аударуы», «Қыз алып қашу», «Бәйге» туындыларының авторы: **П.Г.Хлудов**
133. Алғашқы қазақ суретшісі, кейіннен Қазақстанның халық суретшісі атағына ие болған тұлға: **Ә.Қастеев**
134. Қазақтың тұңғыш кәсіпқой суретшісі Қастеевтің 20-жылдардың соңындағы туындысы: **Ескі және жаңа тұрмыс.**
135. Республикада суретшілер одағы құрылды: **1933 жылы**